

BOYUN EĞME

SOSYALİZMİN EŞİT VE ÖZGÜR KADINLARI

Küba'da öğretim üyesi ve bilim insanlarının % 81,9'u, hekimlerin % 60,2'si, sağlık sektöründe çalışanların % 78,5'i, hâkim ve savcılarının % 70'inden fazlası kadın. Kadının özgürlüğünün yolu eşitlikten geçiyor. Tacize uğradığı için dava ettiği kişiyle mahkemeye çıktığında kendisine "peki o gece üzerinde ne vardı, mini etek mi giymiştin" diye soran bir hakimle karşılaşanların ülkesinde bir hayal gibi görünüyor olabilir!

Sosyalizmde kadınların bir "ikinci cins" değil eşit ve özgür yurttaşlar olarak toplumdaki yerini alması tam olarak sosyalizmin "hayalci" denilen hedefleri sayesinde oldu. • Sf 3

GERÇEKLER ORTADA:

Sosyalizm hemen şimdi

SAĞLIK SİSTEMİ: SOSYALİZM YAŞATIYOR

Patronların pek sevdiği deyişle "Sağlık sektörü"nden söz etmiyoruz. İnsan sağlığından, uzun yaşamadan, genç ölmeyen, salgın hastalıkların önlenmesinden, bebek ölümlerinin durdurulmasından, yaşarken sağlıklı yaşamaktan söz ediyoruz.

Sovyetler Birliği'nin üzeri örtülemeyen başarılarına, Küba'nın düşmanlarının çamur atmaya bile cüret edemediği sağlık sistemine bakmak, "sosyalizm hemen şimdi" demek için yeterli.

Tabii, para kasalarının değil insanlığın penceresinden bakıyorsanız. • Sf 4

SOSYALİZMİN EĞİTİM VE BİLİM ZAFERLERİ

Sosyalist deneyimler okur yazarlık oranını yüzde yüze çıkartması ile anılır hemen. Oysa bunun ötesi var: Sovyet sosyalizmi, bir metal işçisinin metalurji mühendisliği okuyabilen oğlunun ya da bir esnafın tekstil mühendisliği okuyabilen oğlunun ya da bir vasıfsız işçinin iletişim mühendisliği okuyabilen oğlunun ülke yönetiminde en yüksek sorumluluğu alabildiği bir deneyimdi. Eğitim bir ayrıcalık değil toplumun bütününe yayılan toplum adına ve toplum için insana yapılan bir yatırımdı çünkü.

Sovyet sosyalizmi, dünya yörüngesinin dışına çıkabilen ilk aracı uzaya fırlatan teknolojiyi, onun altındaki bilimi üreten bir deneyimdi.

Sovyet sosyalizmi, toplu taşıma araçlarında roman okuyan yurttaşlarını istisna değil kural haline getirmiş bir deneyimdi. • Sf 4

Sosyalizm bir hayal değil. Bir dönem dünyanın dengelerini değiştirecek kadar geniş bir coğrafyada gerçekleştirildi. Bugün "gerçekleşmiş sosyalizmden" geriye kalanlar bile kendi başına sosyalizmin insanlığın tek aydınlık geleceği olduğunu kanıtlamaya yetiyor.

Küba sosyalizminin karşı karşıya olduğu tüm tehditlere rağmen yurttaşlarına sundukları ortada.

Eski Sovyet ülkelerinde karşı devrimin yarattığı tüm yıkıma rağmen sosyalizmden kalanlar ortada.

Kapitalizmin dünyayı nasıl bir felakete sürüklediği ortada.

TOPLU TAŞIMA VE KENTLEŞME Mİ DEDİNİZ?

Sovyet sosyalizmi dimdik ayaktaiken burun kıvrılan, küçük görülen, önemsizleştirilmeye çalışılan bir kavramdı: Toplu taşıma.

Öyle ki, "tren komünisttir" buyurabilmişti Turgut Özal! Şimdi herkesin ağzında aynı terane: Toplu taşıma çok önemli! Nasılsa bu kavramın asıl sahibini gömdüklerini düşün-

yorlar, rahatlar.

Oysa bunda bile bir sorun var: Sosyalizmin toplu taşıması işçilerin her sabah kentin bir ucundan balık istifi otobüslere bindirilir öbür ucuna kan ter içinde taşınması değildi!

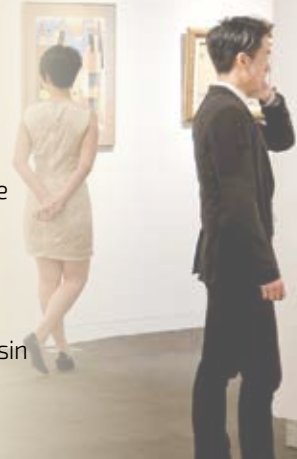
Sosyalizmin kentleri de bir başkaydı. Nasıl mı? Okuyun... • Sf 3

HERKES İÇİN SANAT

Sanat sosyalist ülkeler için ne anlama geliyordu diye soralım. Ne anlama gelmediğini söyleyerek yanıtlayalım. Ayrıcalıklı insanlara tanınan özel bir zevk değildi.

Sıradan insanların sadece izleyip dinledikleri, insanüstü dehaların da sadece icra ettikleri bir yaratıcı üretim değildi.

Yaratıcı müptelaların "kimyasallar" sayesinde özgürleştirdikleri bir yetenek ya da hayran kitesinin ağlaşarak kendilerini yere attıkları star konserleri değildi. Herkesin parçası olduğu, zaman ayırdığı, zevk aldığı ve icra ettiği bir insanlık haliydi. • Sf 2

YOBAZLIK GİDER, ÖZGÜRLÜK GELİR: SOSYALİST TOPLUM VE DİN • Sf 2

BARİŞ: SOSYALİZMİN LAFTA KALMAYAN İCRAATLARI • Sf 3

ÇEVRE DUYARLILIĞI: REKLAMLARDAN DEĞİL SOVYET KENTLERİNDEN ÇIKTI • Sf 3

HATIRLIYOR MUSUNUZ: SAĞLIKLI YAŞAM İÇİN SPOR (SOSYALİZMDE)!

Sosyalist ülkelerin uluslararası spor müsabakalarında, olimpiyatlarda sergiledikleri başarılar, işin sadece vitrinidir. Aslına bakarsanız biraz da çarpık bir vitrin. Doğruya doğru: sosyalizmin spora bakışı "mücadelenin gereklerine" göre çarpıtılmak zorundaydı. İkinci Dünya Savaşı öncesinde Sovyetler Birliği kapitalist ülkeler arasında düzenlenen olimpiyatlara katılmayı reddediyordu. Savaş sonrasında dünya barışının korunması, kapitalist dünyada Sovyetler'in bir sempati yaratması gibi kaygılar bunu değiştirdi.

Değişmeyense sporun sosyalist toplum yaşamındaki yeri oldu.

Kitle sporu, sosyalizmin icadıydı. Söylemeye bile gerek yok: Spor, şirketlerin, dev markaların, şirketleştirilen kulüplerin kasasına para akıtmak için değil, insanı geliştirmek ve eğlendirmek için vardı.

Sovyet takımlarının fanatik taraftarları birbirlerini sopalarla kovalamazdı. Top oynayacak arsası olmayan çocukların kentlerine Afrika'dan transfer edilen koşucular değil, bir yandan bir fabrikada çalışırken bir yandan da dünya rekoru kıran atletlerin dünyasıydı sosyalizm. • Sf 2

Dinin sömürsünden de dini sömürenlerden de kurtulacağız İNANÇ ÖZGÜRLÜĞÜ İÇİN DE SOSYALİZM ŞART

Din kurumlarının, imamların, papazların, şeyhlerin ve dedelerin kurulu düzeni sürdürmekten başka bir yararı olmadığına inanmıyor musunuz? “Laikçilerin”, materyalistlerin, komünistlerin insanların inançlarına düşman olduğunu mu düşünüyorsunuz? Sosyalist ülkelerde insanların din değiştirmeye zorlandığını mı düşünüyorsunuz? O zaman anlatalım...

Sosyalizmin, dinle arası iyi değil. Komünistlere şeytan kimdir diye sorsanız, herhalde önce “patronlar!” yanıtını alırsınız, sonra da yaşadığı ülkeye bağlı olarak ya “imamlar!” diyecektir ya da “papazlar!”

Sosyalizmin iktidara geldiği ülkelerde yapılan ilk şey her türlü din kurumunun toplum üzerindeki baskısını ve hakimiyetini azaltmak oluyor.

Din adamlarının ülke siyasetine el

atmalarına izin verilmiyor. Toplum yaşamını fetvalarla yönlendirme pratikleri bıçakla kesilir gibi son buluyor. “16 yaşındaki kızımızı 60 yaşındaki ağayla evlendirebilir miyiz?”

Papaz efendi bu konuda siz ne dersiniz?” demek mümkün olmuyor.

“Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin haricinde mürşit aramak gaffettir, cehalettir, dalalettir” cümlesinde karşılığını bulan aydınlık, sosyalist ülkelerde ödünsüz hale

geliyor.

Kapitalist ülkelerde, cumhuriyetin hep bir yük olarak gördüğü, ilk fırsatta cami önüne bıraktığı laiklik, sosyalizmde hayat buluyor.

Emekçiyi kadercilikle susturmak, şeyhlerle yönetmek, dinle aldatmak için yanıp tutuşan patronlar alaşağı edildiğinde tutadan kalkan inanç özgürlüğü de olmuyor.

Basitçe: Dinin sömürsü de bitiyor, din sömürüsü de...

LAİK KÜBA’NIN İNANÇ DÜNYASI

Türkiye’de yaşayan Kübalı sanatçı ve ressam Martha Rosa Camacho Arce, Küba toplumunda dinsel inançların yerine ilişkin sorulan bir soruya şöyle yanıt veriyor:

Küba’da din kendi bağımsız yoluna sahip, önceden beri herkese herhangi bir ırk ayrımı gözetmeden ve yalnızca kuşaklar boyunca miras alınan gelenekleri yaşatan bir fenomen olarak öğretiliyor. Bu, herhangi bir baskı veya görev duygusunun ürünü olmaksızın, herkesin iç dünyasında hissettiği bir şey. Aynı inancı taşımasanız da buna saygı duyarsınız ama din asla pratik yaşama müdahale etmez, barışı ve umudu temsil eder, insanları birleştirir.

Bütün kültür merkezlerinde Afro sanatını temsil eden bir dans gösterisiyle karşılaşsınız, Afro-Kübalıların tanrılarına özgü renk ve semboller içeren tablolar görürsünüz. Kiliseler ve koroları, Katolikler için 25 Aralık ya da Afro dinine inananlar için 17 Aralık, sonsuz sayıda festival ve edebi eserlerle din, kültürümüzün bir parçasıdır.

Küba’da din, asla kendi çıkarlarını dayatmaz, böbürlenmez, turizm dahil her alanda ülkenin ayakta kalması için destek olur. Hiçbir zaman bir tanrı ya da ilah, karanlık Ortaçağ’da olduğu gibi insanları korkutma ve cezalandırma aracına dönüştürülemez.

SOVYET SANATI: HERKES İÇİN, TÜRKİYE DAHİL

Sosyalizmin binlerce yıllık kültür ve sanat mirasına bakışı gerçekten devrimcidir. En büyük yenilikse sanatı tüm insanlar için insanca bir üretim alanı haline getirmesidir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunun ilk yıllarında bu alanda da ilham almak için Sovyetler’e yönelmesi çok öğreticidir.

Avrupa medeniyeti öteden beri Türkiye’deki yönetici sınıfların gözlerini kamaştırmıştır.

Ancak Cumhuriyet’in kuruluş döneminde Sovyetler Birliği’ndeki inşa süreci Türkiye’li yöneticileri Avrupa medeniyetinden daha fazla etkilemiştir.

Türkiye, evrimini büyük ölçüde tamamlamış Avrupa medeniyeti ve onun kendileriyle eşit ilişki kurmayan temsilcilerinden daha fazla kendisi gibi geri kalmış, yoksul bir köylü ülkesi olan Sovyetler Birliği’nde kısa sürede elde edilen başarılarla ve Sovyet siyaset, bilim ve kültür insanlarının bu başarıların paylaşılması konusundaki açıklık ve samimiyetine yönelmiştir.

Cumhuriyet’in ilk 10-15 yılı boyunca Türkiye’den Moskova’ya giden heyetler, oradan gelen uzmanlar ve ortak yürütülen çalışmalarla Sovyetler Birliği’ni yakından tanıma ve kimi uygulamaları ülkeye taşıma olanağı doğdu. Ülkedeki yaygın cehaletin giderilmesi ve okuryazarlığın artırılması konusunda Sovyet eğitim politikalarını incelemek üzere 1925’te ve 1930’da Milli Eğitim Bakanı’nın başkanlık ettiği bir heyet gönderiliyor.

1926 yılında Erzurum valisi Erzu-

rum’daki Sovyet konsolosuna kendilerinde Müslüman ülkeler için şeriatı sorgulayıcı filmlerin olup olmadığını soruyor. 1922 ya da 1923 gibi erken bir tarihte Mustafa Kemal’in eşi Latife Hanım’ın Sovyet liderlerinden Kamanev’in eşiyile mektuplaşarak ondan kadın haklarıyla ilgili materyal talep ettiği, Kamaneva’nın Ankara’ya çeşitli kitap, dergi ve broşürler gönderdiği biliniyor.

Arabaşlık: Çağdaş tiyatro ve sinemamızda Sovyet izleri

Sovyetler Birliği’nin Ankara’daki elçiliğinin yanı sıra Trabzon, Erzurum, Kars, Artvin gibi illerde konsoloslukları ve yine çeşitli illerde ticari temsilcilikleri vardı. Buralarda temsil edilen Sovyetler Birliği Yabancı Ülkelerle Dostluk ve Kültürel İlişkiler Kurumu’nun (VOKS) sanatın envai çeşit dalında girişimleri olduğunu görüyoruz. Örneğin bu kurumun çalışmaları

sayesinde pek çok Sovyet filmi Türkiye’de izleyici ile buluşuyor.

Muhsin Ertuğrul Sovyetlere uzun süreli seyahatler yapıyor ve Sovyet devrimci tiyatrosunu Darülbeydiye taşıyor. Türk müziği, Türk dili üzerine ortak çalışmalar ve daha onlarca

verilebilecek örnek var.

Devletçi politikanın ağırlık kazandığı 1930’larda Sovyet finansmanı ve Sovyet uzmanlarının danışmanlığıyla kurulan devlet fabrikalarında yapılanlar da önemli. Nazilli Sümerbank Basma Fabrikası ve Kayseri Bez Fabrikası’nın sineması, tiyatro salonu, spor tesisi var. İşçilerin ve ailelerinin sosyal kültürel rekreasyonları gözetilerek inşa edilmiş bu mekanlar, bulundukları kente bir işçi aydınlanması mirası bırakıyor.

Gorbi barışı getirecekti sosyalizmi götürdü SOSYALİZM YOKSA BARIŞ YOK

Sovyet sosyalizminin çözülüşünün bir toplumsal krizin, ekonomide bir tıkanmanın ya da halkın duyduğu memnuniyetsizliğin ürünü olmadığı bugün iyice anlaşılmış durumda.

Sosyalizmin kendini savunamaz hale getirildiği bir süreçte elbette sosyalistlerin, komünistlerin de payı var.

Öte yandan, Hitler ordularının yapamadığını yapan çözümüşte önemli bir pay dünya barışı konusundaki aşırı iyi niyetli, giderek saflaşan yaklaşımlara ait.

Sovyet sosyalizminin son yılları, hem Sovyet yurttaşlarına hem de dünyanın farklı ülkelerindeki komünistlere anlatılan “barış yalanlarına” şahit oldu.

Söylenene bakılırsa: Dünya bir dehşet dengesi üzerinde duruyordu. Sovyet – ABD

kutuplaşması, sosyalist dünya ile emperyalist dünya arasındaki çatışma dünyayı bir nükleer savaşa sürükleyebilirdi.

Bundan kimsenin çıkarı yoktu ve sosyalizm, kapitalizm gibi ayrılıkları bir kenara koyup birlikte barışı sağlamalıydık.

Sanki dünya üzerinde atom silahını ilk ve tek kullanan emperyalist ABD değilmiş gibi!

Sovyet sosyalizminin son kurşununu da kullandığı 1991 yazından bu yana 28 yıl geçti. Bu süreçte sosyalizmin dünya barışı için nasıl büyük bir olanak olduğu bir kez daha görüldü.

Bu 28 yılda nükleer silahlar kullanılmadı ama seyreltilmiş uranyum katkılı mermilerle tanıştık. “Dehşet dengesi” denilen tablo yerini nükleer silah sahibi olmak için her şeyi göze alan bir yığın ülkeye bıraktı.

İŞÇİLERİN EĞLENMEYE ZAMAN AYIRMALARI ANAYASADA VAR!

1961 yılında INDER (Ulusal Spor, Beden Eğitimi ve Rekreasyon Enstitüsü) kuruldu. 1966 yılında çalışma kanunuyla “işçilerin eğlenmeye zaman ayırmaları” garanti altına alındı.

1 yıl sonra sportif etkinliklere katılım “ücretsiz” hale getirildi. 1976’da ise Küba devletinin temel ideolojik sözü “her Kübalının sportif etkinliklere erişiminin sağlanması” Anayasa’yla garanti altına alındı.

Küba’nın spor alanına yaklaşımı Fidel’in, “bir şampiyon atlet iyi bir öğrenci, iyi bir işçi ve iyi bir devrimci olmadıkça bir şampiyon değildir” sözüyle özetlenebilir. Özel amaçlı spor okullarında bile yetenekli atletler yalnızca spora odaklanmazlar; aynı zamanda öğrenim görür ve üretime katılırlar.

Kübalı liderlere göre spor, komünist insanın alçak gönüllülük, kardeşlik, enternasyonal ve kolektif anlayış gibi özelliklere sahip olmasını sağlayacaktır. “Bizler, kitlelerin katıldığı temiz ve saf bir spor istiyoruz. Sportif etkinlikleri komünist toplumu kurmak yolunda bir araç olarak destekliyoruz” sözü sporun toplumsal dönüşümdeki yerini ifade eder.

DOĞU HALKLARI ÇARŞAFTAN NASIL ÇIKTI

Rus devrimi Asya'nın yoksul halklarına doğru yayılırken çarşaf ve peçe kadının köleleştirilmesinin bir sembolüydü ve kadınların büyük çoğunluğu tarafından kanıksanmış köklü bir gelenektir. Komünist kadınların ikinci uluslararası konferansına Doğu'dan katılan 74 delegenin çarşaf ve peçeyle tamamen örtülmüş olarak

gelmeleri bunun en çarpıcı örneğidir. Bu nedenle çarşaf ve peçenin yasaklanması yoluna gidilmemiş, ideolojik bilgilendirme ve aydınlatma temel alınmıştır.

Çarşaf ve peçenin sağlığa zararlılığı, halkın dini gerçeklerine karşı Kuran'da çarşaf ve peçenin öngörülmediği, bunun sonradan getirildiği, kadının kişilik onuru gibi noktalar üzerinde durulmuştur. Orta Asya, Azerbaycan ve Özbekistan'da bu yöndeki eylemler 1926 8 Mart'ta doruğa varmıştır. O gün "Kahrolsun Çadra ve Parança" şiarıyla büyük yürüyüşler düzenlenmiş, Doğu Cumhuriyetleri'nin bir dizi kentinde binlerce kadının katıldığı kitlesel eylemlerde çarşaf ve peçeler çıkartılıp meydanlarda yakılmıştır. 1928 8 Mart'ta aynı eylem daha büyük kitleselikle tekrarlanmıştır. Gazeteler çarşaf ve peçeye karşı

kampanyalar oluşturmuş ve insanları bilgilendirmiştir. Bununla birlikte molalar da örgütlenmiş, çarşaf ve peçesiz kadınlara saldırılmış ve korkunç baskılar

yapılmıştır. 1927 yılında yalnızca Özbekistan'da bu meseleden öldürülen kadınların sayısı 14'tür.

7 Mart 1927'de çarşafa karşı gösterilerden bir gün önce Özbekistan Sovyeti Merkez

Yürütme Kurulu çarşaf ve peçeyle örtünmeyen kadınları koruyan özel bir kararname çıkartmıştır.

1929 yılında Orta Asya'da çarşaf ve peçeye karşı eylemler sırasında 300'den fazla kadın katledilmiştir. 1927 ve 1928 yılındaki eylemler ertesinde çevre baskısı ve terörden dolayı kadınların birçoğu yeniden çarşaf ve peçeye dönmesine karşın bu kitle hareketleri yeninin er geç zafer kazanacağını müdeleyen bir dönüm noktası olmuştur.

1930'larda Doğu'da sanayinin ve kolektifleştirme hareketinin gelişmesi, okul ve eğitim ağının kurulması, mollaların ve yerli gericilerin halk kitleleri üzerindeki etkilerinin kırılmasıyla genç nesil peçe ve çarşaf zorunluluğundan tamamen kurtulmuş ve buna karşı mücadeleyi artık eline almıştır. Komünist Parti'nin önderliğinde yürüyen çetin ve uzun süreli mücadele sonuçta başarıya ulaşmıştır. Doğu'nun emekçi kadınlarının kurtuluş mücadelesi ulusal, cinsel ve sınıfsal olmak üzere boyunduruktan kurtuluş mücadelesi, büyük bir atılım, büyük bir deneyim olarak yaşanmıştır.

EŞİT OLMADAN ÖZGÜR OLABİLİR MİSİN?

Sosyalizmden, eşitlik ve özgürlükten söz edilirken sıklıkla karşımıza çıkar. Bize söylenen şudur: Sosyalistler eşitliği savunurken özgürlüğü önemsemiyor. Herkes eşit olsun, insanlar arasındaki adaletsizlik ortadan kalksın diyorlar ama eşitliğin sağlandığı yerde özgürlük ne olacak sorusuna yanıt vermiyorlar.

Bu sözlerin karşısında yanlış bir savunma eşitliğin özgürlükten daha önemli olduğudur.

Çağdaş siyasal akımlar arasında özgürlükçü olan, özgürlüğü başa yazan çok vardır da eşitliği hedef koyan bir tek komünistlerdir.

Yanlış şuradadır: Eşitlik olmadan özgürlük olamayacağı için tutarlı olan komünistlerdir. İnsanlar arasında sınıf farkı

varken, ezilenler özgür olamaz. Basit bir kanıt ister misiniz: Patron ve işçinin olduğu yerde, patron emreder.

Sosyal adaletin olmadığı yerde, zenginler, yoksulların insanca yaşama özgürlüğünden başlayarak tüm özgürlüklerine el koyar. Aç kalmamak için çalışmak zorundaysan çalıştığın yerde patronun, müdürün, şefin sana hakaret etmesine razı olursun. Sana "şöyle giyineceksin, çünkü ben böyle istiyorum"

dediğinde gıkını çıkartmazsın. Kadınların özgürlüğü için de aynı şey geçerlidir. Toplumsal yaşamda tabi olan, üretimde, eğitimde, siyasette eşit ağırlığı olmayan kadınların özgürlükleri de kısıtlanır.

Sosyalizmin kadınların kurtuluşu için de bir "ön koşul" olması bununla ilgilidir.

SOSYALİZMİN MOSKOVA METROSU

Sovyetler Birliği'nin insanlık adına nasıl büyük bir adımı temsil ettiğinin simgelerinden birisi, Moskova Metrosu.

Birinci özelliği önemli zorlukları, kıtlık ve sabotajları yaşamış bir ülkenin, 100 yıl ileride olduğu varsayılan emperyalist ülkelerin ötesinde bir beceri göstermesiyle hayata geçmiş olması.

İkinci özelliği sanatçıların, heykeltıraşların, ressamların, mühendislerin, duvar işçilerinin, madencilerin ortak emeğinin ürünü olması. Bugün bile göz kamaştıran istasyon düzenlemeleri zenginlerin zevkine göre değil, emekçileri onurlandırmak için yapıldı.

Üçüncü özelliği, kentleşme ve imar politikalarından özerk, kendi ticari rasyo-nelleri olan bir ulaşım projesi olmaması. Bizzat bu büyük kentin imarını genişleten, başka ulaşım araçları ile iyi entegre edilmiş bir altyapıydı Moskova Metrosu.

Dördüncü özelliği, uzun vadeli düşünün bir aklın ürünü olması: Sağlıklı ve kolay bir biçimde genişletilebilen ve yıllar sonra, "bak bunu düşünmemiştik" dedirtmeyen bir projeydi. Aslında bir özellik bile değil ama bir de şu var: Müteahhitleri, şirketleri, finans devlerini, "inşaat sektörünü" zenginleştirme değil, sağlıklı bir kent yaşamı yaratma hedefiyle yapılmıştı.

SOSYALİZM ZENGİNLERİN GİZLİ ANLAŞMALARINI YIRTIP ATTI

Birinci Dünya Savaşı öncesinde Çarlığın diğer İtilaf Devletleri ile yaptığı ve Çarı deviren ilk devrimin başa getirdiği burjuva Kerensky'nin de aynen devraldığı "gizli anlaşmalar"dan söz ediyoruz. Ekim Devrimi gerçekleşir gerçekleşmez, genç Sovyet iktidarı 26 Ekim 1917'de bu anlaşmaları kamuoyuna duyurdu ve hemen Türkçe çevirisi yapıldı. Bu anlaşmalar, sadece İstanbul'un değil, Boğaz'ın, Marmara Denizi'nin, Çanakkale'nin batı kıyısının, Güney Trakya'nın ve bazı adaların, Anadolu kıyılarının da bir bölümünün Rusya'ya bırakılmasını içeriyordu. Yani İstanbul bir Ortodoks Rus şehri ("Çargrad") olacaktı.

Sosyalist Rusya, bu anlaşmaları reddetmekle kalmadı, tüm dünyaya duyurdu.

ÇEVRE: KAPİTALİSTLER 'DUYAR KASMADAN' SOSYALİZM DERT EDİNMIŞTI

Sosyalist iktidar, paranın ve patronların baskısı altında olmadığı için çevre sorununa rahat ve kesin çözümler üretebilmektedir. Sovyetler Birliği, ekonomik gelişme ile çevre arasındaki dengeyi kapitalist dünyadan çok önce gündemine almış ve gözetmiştir.

Basit ve güçlü bir kural var: Kapitalistler için bir çevre sorununun çözümü, bu çözüm mala dönüştürülebiliyorsa anlamlıdır. Alınır satılıyorsa, para kazandırıyorsa "çevre dostu" ürünler güzeldir.

Sosyalizm için çevre ne ifade ediyor denilirse... Ekim Devrimi'yle iktidara gelen sosyalist rejimin yetmiş yılı aşan çevre ve doğa koruma deneyimine bakmak yararlı olacaktır. Daha 1918 yılında çiçeği burnunda Sovyet iktidarının Rusya'da doğayı korumanın temellerini atan kararlar aldığını görürüz: Toprakların korunması, ormanların korunması ve avlanmanın sınırlandırılması. Üç kararnameyle yeni ekonominin doğal varlıklarla ilişkisine yeni bir yaklaşım getirilmiştir.

Bolşevik Devrimi, ilk yıllarından itibaren insan türünün bilinçli eyleminin doğanın iç bütünlüğünü ve dengeye ulaşma eğilimini bozduğunun farkındaydı. Sovyet ekologları ekonomik hayatın zorunlu olarak doğaya zarar vereceğini öne sürdüler. Bu nedenle, 1920'lerden başlayarak bütün önemli ekonomik planlama süreçlerinin merkezine ekolojik çalışmayı koymayı önerdiler.

1930'larda ise kapitalistlerle savaş tehdidi yakıcıydı. Ülkenin seferber edilmesi ihtiyacı, korumacı politikaların bütünüyle ortadan kaldırılması riskini ortaya çıkartıyordu ama Sovyetler Birliği Komünist Partisi (SBKP) yönetimi çoğu zaman dengeleyici ve korumacı yaklaşımları kollayıcı bir tutum takındı.

Devrimin ilk dönemlerinden itibaren SBKP Siyasi Büro-su ormanların sanayiye açılmasına yönelik bütün talepleri kesin biçimde geri çevirdi. Bolşevikler ormansızlaşmanın su dengesi ve erozyon gibi olumsuz etkilerinin uzun vadede sanayi üzerinde de barajların dolması ve kuraklık gibi olumsuz etkileri yaratacağını savundular.

Sonu piyasadan atılmak olan kapitalist bir rekabet olmadığı için, Sovyet yönetimi sanayi ile kentsel yaşam arasındaki işbirliği olanaklarını değerlendirdi. Moskova'nın neredeyse tamamının ısı ve sıcak su ihtiyacı Teplovaia Elektrik Santrali'nin fazla buharından sağlandı. Bu gibi çözümler konutlar ve altyapının kamu mülkiyetinde olması sayesinde kolaylıkla üretilebildi.

Tüketim malları fetişizminden azade bir toplum olarak, SSCB'de daha az atık üretildi. SSCB'de uzun bir dönem boyunca votka şişleri bile depozitoludur.

Sosyalist bir rejimin çevre sorunları konusundaki en önemli olanağı toplumsal üretim kararları üzerindeki özel mülkiyet tekelinin kırılmış olması ve böylece bu kararların toplumsallaşmasıdır.

Gerçekten de sosyalizmin esas olanağı bu özgürlüktür. Sovyetler Birliği'nde çevre sorunları, sera gazları ve küresel iklim değişikliği konusundaki ilk çalışmalar 60'ların sonunda başlamıştır. Resmi yayınlarda çevre sorunları özgürce ve cesurca tartışılmıştır. Glasnost'dan çok daha önce Birlık halklarının hepsinin gündemindeki konuların başında çevre sorunları gelmektedir.

İlk büyük ulusal gönüllü çevre örgütü 1920'li yıllarda Sovyet doğa bilimciler öncülüğünde kurulmuştur. Bütün-Rusya Doğa Koruma Topluluğu (VOOP), Aydınlanma Sovyet Halk Komiserleri Lunaçarski ve Komiser Yardımcısı Krupskaya tarafından güçlü bir biçimde desteklenmiştir. 1932 yılında üye sayısı 15 bini aşan VOOP kısa sürede on binlerce üyesi ve yüzlerce şubesi olan bir hükümet dışı örgüte dönüşmüştür.

SAMANALTI / Sait Munzur

Kapitalizm insanlığa ve sağlığa zararlıdır

SOSYALİZM İLAÇ GİBİ GELECEK

Bir tarafta ilaç şirketleri, insanların sağlıklı olmasını değil, sık sık hastalanıp iyileştirilmesini amaçlayan özel sağlık kuruluşları var. Diğer tarafta düzenli sağlık kontrolleri, herkesin kolayca ulaştığı sağlık tesisleri. Bir tarafta, daha pahalı ilaçları daha çok satabilmek için araştırma laboratuvarlarını finanse eden, beğenmediği araştırmaları hasır altı eden patronlar var, diğer tarafta kanser ilaçlarını, AIDS tedavisini herkesin ulaşabileceği fiyatlara çeken araştırma kurumları. Bir tarafta obur ve obez emperyalist ABD var, öbür tarafta sosyalist Küba.

SOVYETLER YIKILDI, DİFTERİ HORTLADI

Hastalığı iyileştirerek para kazanmaya dayanan kapitalist sağlıkla taban tabana zıt bir sağlık anlayışı ve ona göre bir sağlık sistemi var sosyalizmin. Düzenli kontroller, "koruyucu hekimliğin" bir temel ilke haline getirilmesi sosyalizmi sağlıklı kılıyor. Öyle ki, eski sosyalist ülkelere batıdan gitmiş kimi yazarlar, 6 ayda bir "sağlık kontrollerinizi yaptırmamışsınız, hekiminiz sizi bekliyor" diye kapılarına dayanan polislerden yakınıyor! Hiç demokratik değil gerçekten!

Sosyalist sağlığın ne demek olduğunu bir örnek pekiştirelim.

Difteri bir yeni çağ hastalığı. Şehirleşmeyle birlikte kendini gösteren salgınlar özellikle kapitalizmin geliştiği dönemlerde Avrupa ve Amerika'da çok canlar alıyor. Aşısının bulunmasıysa 20. yüzyılın başlarında oluyor. Lakin aşının kitlesel olarak uygulanması, yaşanan büyük savaşlar sırasında mümkün olmuyor ve hastalık can almaya devam ediyor.

Sovyetler Birliği de bu hastalıkla boğuşuyor. 1958-1959 yılları arasında büyük bir kampanyayla çok geniş bir coğrafyada bu hastalığın kökünü kurutuyor ve 70'li yıllarda 0.08/100,000 gibi dünya ortalamasının çok ötesinde, başarılı ölçeklere indiriyor. Çocukların birçok hastalık için küçük yaşta aşılandığı ve düzenli takiplerinin yapıldığı, bunun yanı sıra beslenme ve barınma sorunlarının da çözüldüğü coğrafyada diğer birçok epidemik (salgın) hastalık gibi difteri de karşılaşılan bir hastalık değil, tıp öğrencilerinin okulda öğrendikleri bir bilgi olarak kalıyor.

Sonra Sovyet sosyalizminin içeriden yıkıldığı yıllar geliyor.

Sovyetler için "ha yıkıldı, ha yıkılacak" denilen günlerde, 1991 yılında bir salgın yaşanıyor.

İki yıl sonraysa difteri salgını eski Sovyet coğrafyasının tüm batısını sarıyor. Eski Sovyet halkları yüzde 20'yi aşan hastalanma oranlarıyla karşılaşılıyor!

Rusya, sorunu yıllar süren bir çabayla ve sosyalizmin 40 yıl önce kullandığı koruyucu sağlık hizmetlerine dönüşle çözebiliyor.

Kapitalizmin sınav işkencesi var

SOSYALİZMİN EĞİTİMLİ TOPLUMU

Çok basit: Kapitalist ülkelerde eğitim, patronlara ucuz işgücü yetiştirmek ve sömürü düzenine boyun eğmiş bir toplum yaratmak için var. Üstelik bunları "eğitimci" patronlara para kazandırarak yapmak esas.

Aç kalmamak için iyi bir okula kapağı atmaya çalışan milyonlarca çocuk, yarış atı gibi o sınavdan bu sınava koşuyor. Sonunda kendisini meslek sahibi yapacak bir fakülteye kavuşup, bitirmeyi de başardığında... Sürpriz: İşsiz kalmam diye girdiği mühendislik bölümünü bitirmiş on binlerce işsiz olduğu bir ülkede buluyor kendini.

Çünkü: Yeni okullar açılırken amaç ihtiyaç duyulan meslek sahibi kişileri yetiştirmek değil; patronların ihtiyaçları gözetiliyor. Bu ihtiyaç da belli: Hep biraz fazlası olmalı ki, aralarından seçebilsinler, ucuza çalıştırabilsinler.

Sosyalist ülkelerdeyse durum bu değil. Birincisi, mesleki eğitim her zaman çok boyutlu bir "bilimsel formasyon" kazandırma çabasıyla birlikte yürüyor. "Kendisine verilecek işi iyi yapsın yeter" kafasıyla değil, yaratıcı emeğiyle gelişmeye katkısı olsun mantığıyla yetiştiriliyor gençler.

İkincisi, toplumun merkezi planlamayla belirlenen ihtiyaçlarına göre geliştiriliyor eğitim sistemi. "Bilgisayar revaçta, herkes bilgisayarlı olmak istiyor" diyerek kurslar açıp para kazanan patronlar, "o kadar kursa gittik, okulunu okuduk, yine

iş bulamıyoruz" diyen işçiler yok.

Bu yüzden Sovyetler Birliği, hem temel bilimlerde, hem mühendislik dallarında hem de Tıp disiplinlerinde emperyalist devletlerle yarışabilirdi. "Bilgisayar çağını yakalayamadılar" denilen Sovyetlerin Sibernetik alanında nasıl bir birikim bıraktığını yıkılmış Sovyetlerin mirasçısı Rusya'nın yazılımlarını gösteriyor.

"Onlar eskide kaldı" diyen olursa, Küba'da süren sosyalizme bakabiliriz.

Küba gelirinin yüzde 18'ini eğitime ayırıyor. Bu bir dünya rekoru.

Zorunlu eğitim süresinin 9 yıl olduğu

ülkede, sınıfların ortalama 20 öğrenci ile kurulduğu, öğretmen başına düşen öğrenci sayısının 11 olduğu biliniyor. Okul öncesi eğitimde bizim için hayal etmesi zor bir düzeydeler: 3-5 yaş arasındaki çocuklarda okul öncesi eğitim kurumlarına devam oranı yüzde 100!

Küba'da özel okul yok. Din eğitimi veren okul yok. Fiziksel ve zihinsel engelli çocuklar için düzenlenmiş okullarda her öğretmene 3 öğrenci düşüyor.

Tüm öğrenim hayatı boyunca okul araç gereçleri ve ders kitapları ücretsiz olarak sağlanıyor. Buna üniversite eğitimi dahil.

ABD'DE OKULLAR AÇILMIYOR!

Emperyalizmin rüya ülkesi ABD'de eğitimin temelinde de piyasa var. Performans değerlendirme sistemini kullanan ülkede, düşük performans gösterdiği söylenen okullara ve öğretmenlere yaptırım uygulanıyor. Chicago'da sadece 2012-2013 öğretim yılında 50 okul kapatılmış, 3500 öğretmenin işine son verilmiş. Kapatılan "başarısız" okulların öğrencilerinin başka okullara yerleştirildikten sonra daha başarılı olacağı öngörülürken, bu öğrencilerinin yüzde 42'sinin daha önceki okullarına göre "daha başarısız" okullarda öğrenime devam ettikleri görülmüş.

Tahmin edileceği gibi bu uygulama bir yandan da özel okullara ve eğitimin çok kazancı gözetilen yerel yönetimlere yaramış. "Performanssız" devlet okulları kapatılırken devlet destekli özel okulların (Charter school) sayısı artmış.

KÜBA'DA OKUR YAZARLIK

1959'da Küba'da okur yazar olmayanların oranı yüzde 23.6'ydı. Devrimden 2 yıl sonra 1961'de bu oran yüzde 3.9'a düşürüldü. Küba, 1961 Aralık'ında "Okur yazarlık açısından kırtarılmış bölge" ilan edildi.

170 ABD'Lİ TIP EĞİTİMİ ALDI

Latin Amerika Tıp Okulu (ELAM), Küba'da 1999'da kuruldu. ELAM, 18 yılda 103 farklı ülkeden 23500 hekim mezun etti. 2017 yılında hekim olarak mezun olan öğrenciler arasında 170 ABD vatandaşı vardı.

SAĞLIK İHRAÇ EDEN YOKSUL ÜLKE: KÜBA

Kansere çare bulmuşlar! Küba için söylenen bu. Doğru değil. Kanser tedavisinde, hastanın hem ömrünün hem de yaşam kalitesini çok artıran ilaçlar ve tedavi yöntemleri geliştirdi Küba. Doğrusu bu. Üstelik bunlar, Küba'da herkesin ücretsiz olarak ulaşabileceği, başka ülkelerin yurttaşlarına da sunulan şeyler.

Kapitalist ülkede dumanlı havayla boğuşup, asbestli tersanelerde çalışıp, sonra Küba'da tedavi olma şansı yine olmaya-cak emekçilerimizin.

Kübalılar içinse şanssız diyemeyiz. Küba, burnunun dibindeki ülke ABD'nin uyguladığı ambargo yüzünden ülke dışından gelen her şeye çok pahalı

olarak ulaşabiliyor. ABD, 1990'lı yıllarda adadaki büyükbaş hayvanların kırımına yol açan biyolojik saldırılar bile düzenledi ama Küba yurttaşları sağlıklı!

Bebek ölüm hızı, hem ülkelerin

hem de sağlık hizmetlerinin gelişmişlik göstergesi olarak anlam taşıyan bir şey. Küba'da bu 2017 yılında binde 4 olarak açıklandı. Amerikan rüyasının ülkesi ABD için bu değer binde 6. Ülkemizde binde 12.

Küba, geçtiğimiz günlerde bir de Çernobil çocuklarına sunduğu tedavi olanaklarıyla hatırlandı. 1990-2011 yılları arasında 26 bin çocuk ücretsiz olarak çok boyutlu bir tedaviden geçirildi.

Çok sayıda Kübalı doktor, Latin Amerika ve Afrika'nın yoksul ülkelerinde görevlendirilmiş olarak çalışıyor. Küba sağlık ihraç ediyor derken, Küba ekonomisiyle ilgili bir şey söylemiyoruz. Devrim ihraç eder gibi sağlık ihraç ediyorlar.

